

Cancelláriára nézve nagyhasznú, 's szép és jó következésű tervre —; mi sikere lesz, nem tudom.

Vagyok boldogulását szívesen ohajtva

M Vásárhely 1840.

D. 5ta Junii

barátja

Bólyai Farkas.

U. I. Nisch járt Robsbergen; azt kívánva, hogy öntsék ki a' kemencét 's engedjenek Privilegiumot neki: de azok azt kívánták, hogy tegyen le 2000 Rhfot; melyet ő nem tehetvén, husz praenumenanst kívántak a kiöntésre.

Közli: GULYÁS JÓZSEF.

BERTHA SÁNDOR LEVELE GYULAI PÁLHOZ.

Az alább közölt rövid levélkét különös véletlen juttatta kezembe. Egy bélyeggyűjtő ismerősöm akadt reá kiselejtezett dolgai között s olvasván a francia zárt levelezőlapon a címzett, Gyulai Pál nevét, nekem ajándékozta, Gyulai hűséges tanítványának. Irodalomtörténeti jelentősége e levélkének alig van, de irójának, és még inkább Gyulai Pálnak egyénisége miatt mégis reászolgál a közlésre. Így hangzik:

Paris 1893 Mart 18^{án}

223 rue de fbg.¹ St. Honoré

Kedves Barátom,

Még egyszer kérem, ne hagyja örökösen fiókjában szerencsétlen cikket. Már húsz hónapja hogy várok vele. Ez elég kibőtölésnek.

Nagyon meg vagyok zavarodva ma reggel: Ferry meghalt, s ő nekem igen jó emberem volt, már 27 év óta ismertem. Ő adatta elő *Mátyás királyomat!* Reményelem, az Ön egészsége helyreállt. Én valahogy megvolnék. Öleli igaz híve

Sándor.

A levél kézírásában rögtön ráismertem a Párizsban élt magyar író és zeneszerző Bertha Sándor jellemző, nőies kezevonására, de rávezetett volna a *Mátyás király* előadására tett célzás is: a *Mathias Corvin*, Bertha Sándor drámája ugyanis 1883. jún. 18-án valóban színre került a párizsi Opéra Comique-ban, mégpedig, amint éppen ez a levél bizonyítja, Jules Ferry pártfogása következtében. (Ferry annak a kornak egyik legkiválóbb francia államférfia volt, ismételten miniszterelnök, s akkor, 1893-ban, a szenátus elnöke. A németiség iránt érzett rokonszenve nálunk is népszerűvé tette.) Gyulai súlyos betegségére — 1892/93 telén — magunk is emlékszünk.

Talán nem lesz érdektelen, ha hozzáteszem, hogy a levelet hiába írta Bertha Sándor: Gyulai mégsem adta ki a cikket — legalább a Budapesti Szemlében 1893-tól kezdve jó pár évig nincs Berthától cikk.

CSÁSZÁR ELEMÉR.

¹ Faubourg.